

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

д.е.н., професор Кузнєцова Л. В.
“ ___ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030508 «Фінанси та кредит»
за спеціалізацією «Банківська справа»**

на тему: «Банківські інновації на ринку розрахункових послуг»

Виконавець:

студент 4 курсу, групи 1
кредитно – економічного факультету
Царенко Євгеній Валентинович

Науковий керівник:

викладач,
Антонюк Олена Іллівна

Одеса 2019

АНОТАЦІЯ

Царенко Є.В «Банківські інновації на ринку розрахункових послуг».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030508
«Фінанси та кредит»
за спеціалізацією «Банківська справа»

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти інноваційного розвитку в банках. Розглянуто законодавче регулювання інноваційної діяльності банків України та закордонний досвід.

Проаналізовано вплив впровадження інновацій у банківській діяльності на економічну діяльність як окремого банку, так і банківської системи в цілому.

Показана тенденція впровадження інновацій банками в Україні та інших країнах світу. Були представлені проблеми розвитку інноваційної діяльності банків та рекомендації щодо вдосконалення інноваційної діяльності в українському банківському секторі.

Ключові слова: інновації, банківські інновації, інноваційна діяльність, дистанційне банківське обслуговування

ANNOTATION

Tsarenko Y.V "Banking innovations in the market of settlement services".

Qualifying work for obtaining a bachelor's degree from the specialty
6.030508 "Finance and Credit"
on specialization "Banking"

Odessa National Economics University. – Odessa, 2019.

The work deals with the theoretical aspects of innovative development in banks. The legislative regulation of innovation activity of Ukrainian banks and foreign experience is considered.

The influence of introduction of innovations in banking activity on the economic activities of both a separate bank and the banking system as a whole is analyzed.

The tendency of introduction of innovations by banks in Ukraine and other countries of the world is shown. The problems of the development of innovation activity of banks and recommendations for improving innovation activity in the Ukrainian banking sector were presented.

Keywords: innovations, banking innovations, innovative activity, remote banking services

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В БАНКАХ.....	6
1.1 Сутність банківських інновацій та їх специфіка.....	6
1.2 Законодавче регулювання інноваційної діяльності банків України та закордонний досвід.....	17
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА БАНКІВСЬКИХ ІННОВАЦІЙ НА РИНКУ РОЗРАХУНКОВИХ ПОСЛУГ.....	26
2.1 Аналіз інноваційної діяльності банків.....	26
2.2 Функціонування інноваційних систем дистанційного банківського обслуговування.....	33
2.3 Порівняльний аналіз впровадження банківських інновацій України і країн західної Європи.....	41
Висновки до розділу 2.....	44
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕДОВАНІ ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ.....	46
3.1 Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності банків України.....	46
3.2 Рекомендації щодо вдосконалення інноваційної діяльності в українському банківському секторі.....	54
Висновки до розділу 3.....	58
Список використаних джерел.....	59

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі, інновації – не просто одне з явищ, що визначає економічне зростання, розвиток, структурні зрушення тощо. Інновації стали сутністю нинішнього розвитку в усіх сферах економіки, виключенням не стала і банківська система.

На сьогодні постійний розвиток економіки більшою мірою має залежність не від ресурсних можливостей, а від діяльності суспільства яка направлена на інноваційну діяльність та окремих його елементів. Поки є інновації наука буде безпосередньо продуктивною силою, а пізнання у вигляді нематеріальних активів – важливим капіталом економічного розвитку. Якщо говорити про інновації у банківській сфері, необхідно мати на увазі, що, на відміну від виробничих підприємств або компаній, банки за своєю природою є достатньо консервативними організаціями.

Основними генераторами інновацій у фінансовій сфері в США та Західній Європі є невеликі фінансові організації, а в Україні – комерційні банки. Більшість інновацій має мету перехід до персонального обслуговування клієнта. Багато сучасних банків і фінансові компанії, використовуючи інноваційні технології, орієнтуються на молодих та середнього віку людей, які схильні до нових технологій. Саме тому, в сьогоднішніх умовах із поширенням технологій, інтернет-простору, багато сучасних фінансових структур мають не тільки офіційний сайт, на якому інформативно і чітко говориться про продукти і послуги, але і власну сторінку в соціальних мережах (Instagram, Facebook та ін.), за допомогою якої банк прагне стати зрозумілішим і ближчим для клієнтів.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення методичних і теоретичних засад оцінювання інноваційної діяльності банківських установ та розробка науково-практичних рекомендацій щодо її вдосконалення. Відповідно до мети було визначено та вирішено такі головні завдання як проведення аналізу інноваційної

діяльності банківських установ України і розробка шляхів розвитку банківських інновацій відповідно до стратегічних завдань української банківської системи.

Досягнення поставленої мети є можливим через поступове розв'язання таких завдань:

- проведення дослідження сутності банківських інновацій та їх роль у ефективній роботі банку;
- узагальнити теоретичні засади економічної ефективності інноваційної діяльності банків;
- визначити етапи впровадження інноваційних систем дистанційного банківського обслуговування та здійснити оцінку ефективності з урахуванням особливостей кожного з етапів;
- удосконалити науково-методичні підходи щодо використання ризик-орієнтованого підходу з метою оцінки ефективності інноваційної діяльності банківського сектору;
- визначити головні напрями інноваційного розвитку банків;
- визначити науково-методологічні підходи щодо комплексної оцінки економічної ефективності інноваційної діяльності з використанням модульної системи збалансованих показників

Об'єктом дослідження є інноваційна діяльність банків в умовах інформаційної економіки.

Предметом дослідження економічні відносини, які виникають в процесі інноваційної діяльності банків.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи наукових досліджень, а саме:

діалектичний – при розкритті сутності банківських інновацій, економічної ефективності інноваційної діяльності банків;

системний – при дослідженні системної організації ефективної інноваційної діяльності банків, визначенні принципів, механізмів, моделей та інструментів комплексної оцінки ефективності інноваційної діяльності банків;

аналітичний – при дослідженні закономірностей та тенденцій інноваційного розвитку банків;

кореляційно-регресійного аналізу – при встановленні взаємозв'язку між показниками та побудові регресійної моделі для оцінки результативності інноваційної діяльності банків;

порівняльного аналізу – при оцінці розвитку інноваційних систем електронного банкінгу за допомогою експертних оцінок та фінансового аналізу;

коефіцієнтного аналізу – при оцінці ефективності інноваційних проектів;

статистичних методів – при визначенні інтегрального показника економічної ефективності інноваційної діяльності банків.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють діяльність банків в Україні, фінансова звітність банків, офіційні публікації Світового банку, Міжнародного валютного фонду, Базельського комітету. Використано дані статистичних щорічників, інформаційно-аналітичних бюлетенів, наукову, методичну та довідкову літературу, монографічні видання та статті вітчизняних і зарубіжних учених, офіційні ресурси Інтернет.

Висновки до розділу 3

Здійснене дослідження дало змогу зробити такі висновки і надати наступні пропозиції:

1. Варто зауважити, що інноваційна діяльність банківських установ України є недостатньо ефективною, що обумовлено негативним впливом ряду факторів:

- внутрішньобанківських;
- макроекономічних/інституціональних/зовнішнього середовища;
- глобального характеру/зовнішнього світу.

Найбільш поширені інноваційні моделі банківського бізнесу поділяються на такі три: «Розумний багатоканальний банк», «Соціально зорієнтований банк» і банк, якому притаманні риси «Фінансової/нефінансової цифрової екосистеми» і дійшли висновку, що для більшості банківських установ України характерною є модель «Розумний багатоканальний банк».

2. У процесі дослідження виділили 4 стадії переходу від традиційного обслуговування до домінування дистанційного, порівнюючи ринок дистанційного банківського обслуговування України і країн Західної Європи та США, то можна відмітити значне відставання українського, який знаходиться на рівні переходу до другої стадії, проте деякі банківські установи, такі як ПриватБанк, ПУМБ у процесі переходу до третьої стадії розвитку ДБО. Тому Україна володіє значним потенціалом зростання послуг ДБО, про що свідчить значна кількість користувачів Інтернет.[45]

На сьогоднішній день, тільки ПриватБанк можна вважати банком європейського стандарту у плані інновацій. Він значно випереджає ринок банківських послуг на українському ринку, але як пророкують нам економісти з США та Європи – у нас все тільки попереду, і те що ми бачимо зараз, це тільки початок інноваційної революції у банківському секторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / Й. А. Шумпетер. – М. : Эксмо, 2008. – 864 с.
2. Кондратьев Н. Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения / Н. Д. Кондратьев – М : Экономика, 2002. – С. 320-321.
3. Гафурова Д. И. Развитие инновационных технологий в российском банковском секторе / Д. И. Гафурова. – М : «Анкил», 2009. – 160 с.
4. Гладинець Н. Ю. Оцінка інноваційного розвитку України: проблеми та перспективи / Н. Ю. Гладинець // Університетські наукові записки. – 2013. – № 4 (48). – С. 525- 532.
5. Інновації у фінансовій сфері [Текст] : монографія / за заг. ред. В. М. Опаріна. – К. : КНЕУ, 2013. – 444 с.
6. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку України : монографія / [М. І. Диба, О. М. Юркевич, Т. В. Майорова та ін.] ; за ред. М. І. Диби, О. М. Юркевич. – К. : КНЕУ, 2013. – 425 с.
7. Кундеева Г. А. Основные категории теории инновационного развития / Г. А. Кундеева // Прометей. – 2007. – № 3(24). – С. 116-117.
8. Корнеев В. В. Фінансові інновації банків і можливості диверсифікації банківських послуг / В. В. Корнеев // Світ фінансів. – 2011. – № 2. – С. 74-81.
9. Про інноваційну діяльність: Закон України. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 36. Ст. 266. [Електронний ресурс] – режим доступу :: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
10. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [електронний ресурс] – режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
11. Бицюра Ю. Структурні зрушення в економіці європейських країн. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2016. № 3. С. 63–72.
12. Офіційний сайт статистичної організації Європейської комісії. [Електронний ресурс] – режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat>.
13. Украина на 42-м месте в рейтинге инновационных экономик мира. Как так вышло? // Офіційний сайт порталу Business Views. 2017. [електронний ресурс] –

режим доступу : <http://businessviews.com.ua/ru/economy/id/ukraina-na42-m-meste-v-rejtinge-innovacionnyh-ekonomik-mirakak-tak-vyshlo-1460>.

14. Кривич Я. М. Вплив інновацій на стратегічний розвиток банку / Я. М. Кривич. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/797/3/4.pdf>. 5

15. Трудова М.Є Інноваційні перспективи розвитку в банківській системі України. кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансового та банківського менеджменту Університету митної справи та фінансів. Економіка та суспільство- [Електронний ресурс] режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/83.pdf

16. Киселевич Ю. В. Влияние технологических инноваций на повышение конкурентоспособности банковской сферы / Ю. В. Киселевич // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://economyar.narod.ru/kislevich.pdf>

17. Єгоричева С. Б. Банківські інновації : навч. посіб. / С. Б. Єгоричева. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 208 с.

18. Ткачук В. О. Інноваційна політика банків на ринку банківських послуг / В. О. Ткачук // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. – Том 14. – № 2. – С. 43-51.

19. Кривич Я. М. Поняття банківських інновацій та їх класифікація / Я. М. Кривич // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ». – Суми, 2007. – Випуск 22. – С. 104–111.

20. Балабанов И. Т. Инновационный менеджмент: учебник для вузов / И. Т. Балабанов – СПб: Питер, 2001. – 304 с.

21. Викулов В. С. Типология банковских инноваций / В. С. Викулов // Финансовый менеджмент. – 2004. – № 6. – С. 75-82.

22. Меренкова О. В. Інноваційні технології банківської діяльності як елемент сучасного економічного мислення / О. В. Меренкова // Сучасна картина світу:

Природа, суспільство, людина: збірник наукових праць. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. - С. 186-194.

23. Чиж Н. М. Банківські інновації: проблеми та перспективи / Н. М. Чиж, М. І. Дзямучич // Економічні науки – Серія «Облік і фінанси» – Випуск 9 (33). – Ч. 4. – 2012. – С. 404-411.

24. Кривич Я. М. Управління інноваційним потенціалом банку : дис.... канд. екон. наук : 08.00.08 / Я. М. Кривич. – Суми, 2010. – 284 с.

25. Мошенець О. Інноваційні продукти і технології на ринку банківських послуг / О. Мошенець // Фінансовий ринок України. – 2011.– №12. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.ufin.com.ua/analit_mat/gkr/168.htm

26. Солонин В. Онлайн банкінг / В. Солонин // CNews Аналітика/ Онлайн / CNews Analytics // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.cnews.ru/reviews/free/banks2008/articles/mobile.shtml>

27. Сербина О. Г. Тенденції розвитку мобільного банкінгу в Україні / О. Г. Сербина, В. В. Пономар // «Молодий вчений». – 2014. – № 3 (06). – С. 53-55.

28. Английские банки тестируют идентификацию клиентов по селфи / Банковские инновации // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://prodengi.kz/innovacii_v_bankah/anglijskie_banki_testiruyut_identifikaciyu_klientov_v_po_selfi/

29. Кенийский банк будет работать через Telegram и Whatsapp / Банковские инновации [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://prodengi.kz/innovacii_v_bankah/kenijskij_bank_budet_rabotat_cherez_telegram_i_whatsapp/

30. Завадська Д. В. Інновації в банківській системі / Д. В. Завадська, О. В. Яценко // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_DN_2012/Economics/1_106528.doc.htm

31. Кривич Я. М. Вплив інновацій на стратегічний розвиток банку / Я.М.Кривич. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/797/3/4.pdf>.

32. Основи інноваційного менеджменту. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://mirznanii.com/a/161803-2/osnovi-nnovatsynogo-menedzhmentu-2>

33. Зоряна Шмігельська. Банки України, дослідження. Банківські інновації: суть, необхідність і розвиток. Вісник НБУ. – 2014 – С. 34-41

34. Наукове мислення. Інноваційний потенціал підприємства: сутність та структура

Денисова Олександра Олександрівна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/38-vosma-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-konferentsiya-naukova-dumka-suchasnosti-i-majbutnogo/100-innovatsijnij-potentsial-pidpriemstva-sutnist-ta-struktura>

35. Л. Г. Кльоба, Електронний журнал «Ефективна економіка» № 6, 2016
Оцінювання рівня інноваційності банківських продуктів і послуг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bestreferat.ru/referat-133658.html>

36. Державне регулювання інфраструктури на регіональному рівні : монографія / О.Ю. Амосов, А.О. Дегтяр, Я.В. Календжян та ін. ; за заг. ред. А.О. Дегтяра. - Х. : ХарРІНАДУ "Магістр", 2011. - 263 с.

37. В.А. Вакалюк, Стаття «Правове забезпечення державного регулювання інноваційної діяльності в Україні». – 2017 – с. 66-69. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://otherreferats.allbest.ru/law/00854041_0.html

38. Аналітичний портал «Гуманитарные технологии». Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gtmarket.ru/>

39. Л. М. Ткачук, А. П. Ткачук, Економічна сутність ефективності діяльності банків. – 2015 – 1-3 с.

40. Аль-Джарра, І. Економічна ефективність, еластичність масштабу та ефект масштабу в банківському секторі арабських країн [Текст] / І. Аль-Джарра, Ф. Муліно // Банки та банківські системи. – 2006. – № 3. – С.52-59.

41. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>

42. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: bankinnovation.net

43. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/18785/1/12-47-51.pdf>

44. Державна служба статистики, [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
45. Файдула Мар'яна Вікторівна. Дистанційне обслуговування клієнтів банків та його розвиток в Україні / Remote services of banks customers and its development in Ukraine, - 2018 – С. 38-58.
46. Карчева Ірина Яківна, економічна ефективність інноваційної діяльності банків – 2016 – С. 5-187.
47. Результати соціологічних досліджень в Україні, [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://socis.kiev.ua/ua>
48. Л. Г. Кльоба, електронний журнал «Ефективна економіка», Інноваційна політика та безпека банку
49. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 19.09.91 № 1576-ХІІ, // [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1560-12>.
50. Стаття, «Гроші, фінанси і кредит», Шмуратко Я.А. Сучасні тенденції розвитку банківських інновацій. [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://market-infr.od.ua/journals/2016/2_2016_ukr/61.pdf
51. Кузнєцова Л.В. Проблеми активізації процесів розвитку банківських інновацій в Україні Науковий вісник Ужгородського національного університету, с. 9-13
52. Банківська система України: інституційні зміни та інновації: [кол. монографія] / Л.О. Примостка, М.І. Диба, І.В. Крас-нова [та ін.]; за заг. ред. Л.О. Примостки. – К.: КНЕУ, 2015. – 434 с.
53. Єгоричева С.Б., Банківські інновації. Навч. посіб. – К: Центр учбової літератури, 2010. – 208 с.
54. Кононенко А.Ф., Кононенко О.Т. стаття «Впровадження інновацій в банківській практиці України та світу».
55. The European Innovation Scoreboard 2016: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/>
56. Мошенець О. Інноваційні продукти і технології на ринку банківських послуг / О. Мошенець // Фінансовий ринок України. – 2011. – № 12. – С. 7–8.

57. Лакосник Е. Банковские инновации на развивающихся рынках / Е. Лакосник // Банковская практика за рубежом. – 2006. – №7. – С. 63.
58. Світовий банк, The world bank, [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://www.worldbank.org/>
59. Єгоричева С. Методичні засади організації інноваційного процесу в комерційних банках / С.Єгоричева // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 1. – С. 53–57.
60. Кривич Я. М. Вплив інновацій на стратегічний розвиток банку / Я.М.Кривич. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu>.
61. Google Академія, [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://scholar.google.com/schhp?hl=ru&as_sdt=0,5